

LISTEK.

Janežičev nemško-slovenski slovar — Deutsch-slovenisches Wörterbuch von Anton Janežič. Dritte, vollständig umgearbeitete und vermehrte Auflage bearbeitet von Anton Bartel, k. k. Gymnasiallehrer in Laibach unter Mitwirkung der Collegen A. Kaspret, M. Petelin, I. Pichler, L. Pintar, M. Suhač, A. Tavčar. Druck und Verlag der Buchdruckerei der St. Hermagoras-Bruderschaft, Klagenfurt 1889, m 8, 842 S. — Cena 3 gld., vezani knjigi 3'60 gld. — V pripomenku pravi urednik g. prof. Bartel: »Mehr als zwei Decenien sind bereits seit der Herausgabe der zweiten Auflage dieses Buches verflossen, und ein Blick auf die literarische Entwicklung der neuslovenischen Sprache in jüngster Zeit zeigt uns, welch gewaltige Fortschritte diese Sprache seitdem sowohl in der Verbesserung und Consolidierung der Wortformen, als auch insbesondere in der Bereicherung des Sprachschatzes gemacht hat. Diesen Umständen Rechnung tragend bemühten sich die Bearbeiter der vorliegenden dritten Auflage durch Richtigstellung einzelner Wortformen rücksichtlich der Rechtschreibung und Formenlehre, durch Ausscheidung falscher Ableitungen, dunkler, meist aus dem Deutschen stammender Localismen, namentlich aber durch umfassende Sammlung des Sprachmaterials aus verschiedenen Werken und Schriften belletristischen und fachwissenschaftlichen Inhaltes den Wortvorrath so zu gestalten, dass er ein möglichst treues Bild der jetzt üblichen slovenischen Schriftsprache bietet«.

G. prof. Bartel in njegovi tovariši so nam s tem slovarjem podali delo, vredno slovenske hvaležnosti. Wolf-Cigaletov slovar je v mnogokaterem oziru že zastarel; vrhu tega je nepregledno in nepraktično urejen, da, kdor išče po njem, izgubi mnogo časa, kar zlasti ob nujnem delu ni prijetno. Janežičevega slovarja druga izdava je bila za tiste čase dosti kritična in bogata, toda zaradi nesrečne notranje uredbe je bilo besede iskati v njem še zamudneje, nego v Wolf-Cigaletu. Vse te nepravilike je g. prof. Bartel v tej tretji izdavi modro odpravil. Besede je kritično zbral, njih število izdatno pomnožil in knjigo tudi po zunanjem lici jako pregledno uredil. In ker se je tudi tiskarna družba sv. Mohorja pobrinila, da je knjigo natisnila z lepimi in razločnimi črkami, je slovar v vsakem oziru tak, da ga človek res vesel vzame v roke in zadovoljen položi iz rok. Korenite vsestranske kritične sodbje seveda ne morem danes še izreči o njem; toda ako smem soditi po dozdanji izkušnji, mislim, da bode tudi ta ugodna. Te dni sem prelagal iz nemščine na slovenski jezik neko več pol obsezajočo vojaško stvar. Kdor se je kedaj pečal s takim delom, pritegne mi, da navadno ni lahko. Rabil mi je ves čas Bartel-Janežičev slovar in le malokdaj mi je odrekel svojo pomoč. Le v juridično-politični terminologiji bi želel tu in tam nekoliko več natančnosti, *Erlass* n. pr. je vse kaj drugega nego *Verordnung*; za oboje nam slovar ponuja *ukaz*. Zakaj se za *Erlass* ni sprejela beseda *razpis*, ki nam rabi že nad dvajset let? — In še jedno dobro svojstvo ima Bartel-Janežičev slovar v primeri z drugimi enakimi slovarji tujih jezikov — *jako nizka ceno*. Vse, ki pri svojem poslovanju potrebujejo nemško-slovenskega slovarja, zatorej opozarjam na to lepo in prekoristno knjigo. L.

Družba sv. Mohorja je za leto 1889. slovenskemu národu poklonila te lepe knjige: A. »*Koledar za navadno leto 1890*«. V njem beremo dve povesti; prvo: »Ti očeta do praga, sin tebe čez praga« je spisal g. dr. J. Vošnjak, drugo: »Znojilčevega Marka božja pot« pa g. Janko Kersnik. Izmed ostalih spisov omenjamo zlasti krajepis »Trst« z mnogimi jako dobrimi in karakterističnimi podobami; g. dr. Križaničev »Razgled po katoliških misijonih«; g. dr. Vošnjakove »Kmetijske šole«; g. c. kr. višjega davčnega nadzornika Filipa Tratnika razpravo: »Odpisovanje davka zarad elementarne škode«; jako lepi in času primerni spis koroškega Slovenca drd J. Rakeža »Dva sovražnika naše dece«; kratke životopise slovenskih državnih poslancev z njih podobami in spis »Razgled

po svetu« iz peresa »Slovenčevega« urednika g. *Ignacija Žitnika*. — B. »Slovenske Večernice«, 43. zvezek, prinašajo povest gospé *Pavline Pajkove* »Domačija nad vse!« — Puškinovo »Bajko o ribiči in ribici« v dovršenem Aškrčevem prevodu; g. prof. *Vrhovca* spis »o pošti«; dalje »Pet vzgledov pridnosti, varčnosti in podvzetnosti« od prof. *Ivana Steklase*; »Pravljice«, katere je spisal g. *I. Fr. Radinski*; *Kodrovo* povest »Gospod Anton« in še več krajših spisov in pesem. — C. »Občna zgodovina«, 13. snopič, spisal *Josip Starr*. Ta zvezek nam opisuje svetovne dogodke od l. 1794. do 1830. — D. »Fizika ali nauk o prirodi s posebnim ozirom na potrebe kmetskega stanu«. Spisal prof. *Henrik Schreiner*. I. knjiga: O toploti, magnetizmu in elektriki z ozirom na vremenske prikazni. S slikami. To je letos nova knjiga, koje bode izvestno vesel ves národ slovenski. — E. »Življenje našega Gospoda Jezusa Kristusa po besedah sv. evangelistov. « Spisal *Ivan Skuhala*. — F. »Življenje preblazene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa.« Popisal *† Janez Volčič*. V tej knjigi so dokaj zanimivo popisana razna božja pota Marijina po Slovenskem. — Družba je imela lani 41.552 družabnikov, letos pa 46.042, tedaj več za 4490. Pričakovati je tedaj, da se njih število prihodnje leto pomnoži na 50.000 družabnikov. Največ jih ima ljubljanska škoflja, namreč 18.209, potlej lavantinska 14.587, goriška 5.898, krška 3.894, tržaško-koperska 2.253, zagrebska 315 sekovska 242, sombotelska 137, senjska 110, poreska 53 (!), videmska (Udine) 150, razni kraji 117: v Ameriki 77. — Dohodki so znašali 48.609 gld., troški 48.601 gld. — Za prihodnje leto razpisuje odbor 210 gld. nagrade za šest krajših povestí, vsaki po 35 gld. in 140 gld. za štiri poučne spise razne vsebine, vsakemu po 35 gld., v olsegu po pol tiskovne pole. V družbinem glasniku beremo tudi te besede: »Ponoviti moramo staro tožbo, katero so menj ali bolj glasno javljali že glasniki prejšnjih let, posebno oni v koledarji leta 1886. Družba je vedno v zadregah zastran *dobrih*, iz ljudstva povzetih in našemu ljudstvu prikladnih *povestí*. Da mu nista vsled nujnih prošenj pomagala g. dr. *Jos. Vošnjak* in g. *Janko Kersnik*, ne vemo, kakšnega razvedrila bi bili namesto njiju povestí podali Mohorjevím bralcem, a jako dvojimo, da bi bili z njim takó zadovoljni, kakor slišimo, da so zdaj. Mi smo ta dva gospoda zopet ustno in pismeno naprosili, da še nadalje v tej stroki skrbíta za družbo; prosimo pa še druge spretne pripovedovalce, da nas zalagajo z dobrimi pripovednimi spísi«.

»**Stariši, podpirajte šolo!**« Nekoliko besedíj o skupnem vzgojnem delovanji domače hiše in šole. »Narodna tiskarna« v Ljubljani 1889, m. 8, 23 str. — Takó se imenuje drobna knjižica, katero je napisal in poslal v Slovence g. *Anton Kosi*, učitelj v Središči na Štajerskem. Velikokrat se dandanes toži, da ljudska šola mnogokrat ne doseže svojega učnega in vzgojnega smotra in da iz nje izhaja mlad zarod, ki je brez prida in koristi prebil svoja leta v ljudski šoli. Duh, ki preveva sedanji čas, je že tak, da za vse neuspehe pri odgoji naše mladine dela odgovorna sedanjo šolo in učiteljstvo. Tega pa ne pomisli, da mnogokrat vse te neuspehe zakrivi domača hiša, domača odgoja, ki ne samó ne podpira šole, ampak v mladih srcih celó uničuje to, kar váuja sadita šola in učitelj. Da bi dosegel zloznost pri odgoji mladine naše med šolo in domačo hišo, obrača se g. pisatelj v svoji knjigi z lepimi besedami do roditeljev ter jih uči, kakó naj skupno z učiteljem delujejo, da si odgojé pridne in poštene otroke. Vzájemno delovanje šole in domače hiše mu je pravi in bistveni pogoj dobre otroške odgoje. Da se pa to doseže, treba je, da roditelji 1. svoje otroke kar najbolje za šolo pripravijo ter v njih vzbudé veselje do šole; 2. da otroke pridno in redno v šolo pošiljajo; 3. da v navzočnosti otrok o šoli in nje učiteljstvu govoré vedno lepo in spoštljivo; 4. da se zanimajo za to, kar se otroci učé v šoli; 5. da večkrat povprašajo pri učiteljih, kakó se učé njih otroci. To so zlata pravila, katera je najtopleje priporočati zlasti naším kmetským ljudem, da napósled vender pridejo do spo